

PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEET 2014

LUKU 2 PERUSOPETUS YLEISSIVISTYKSEN PERUSTANA

2.1 Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet

Perusopetuksessa noudatetaan valtakunnallisesti yhtenäisiä perusteita siten kuin perusopetuslaissa säädetään. Opetus järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti ja siten, että se edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Perusopetusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu.¹⁶ Opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa.

Oppilaalla on oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Opetusryhmät muodostetaan siten, että opetuksessa voidaan saavuttaa opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet. Oppilaalla on oikeus saada maksutta opetus ja sen edellyttämät oppikirjat ja muu oppimateriaali, työvälineet ja työaineet. Lisäksi oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä oppilashuolto sekä laissa määritellyt opintososiaaliset edut ja palvelut. Oppilashuollon järjestämistä ohjaa oppilas- ja opiskelijahuoltolaki. Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Oppilaalle on annettava jokaisena työpäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty, täysipainoinen, maksuton ateria. Ruokailutilanteen on oltava ohjattu.

Suomen perustuslain ja yhdenvertaisuuslain mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, seksuaalisen suuntautumisen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Tasa-arvolaki velvoittaa kaikkia oppilaitoksia huolehtimaan siitä, että ihmisillä on sukupuoleen katsomatta samat mahdollisuudet koulutukseen. Opetuksen ja opetusaineistojen tulee tukea tasa-arvolain toteutumista.

Opetuksen järjestämisessä otetaan lisäksi huomioon opetushenkilöstön määrään ja kelpoisuuteen liittyvät säännökset sekä muun muassa turvallisuuteen ja työsuojeluun liittyvät säännökset, henkilötietojen käyttöä, julkisuutta ja yksityisyyden suojaa koskevat säännökset, tekijänoikeussäännökset sekä lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämistä ohjaavat määräykset.

YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus muodostaa historiallisen ja eettisen perustulkinnan ihmisoikeuksien merkittävydestä. Suomi on sitoutunut useisiin kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin, jotka edellyttävät jokaisen lapsen oppimisesta ja hyvinvoinnista huolehtimista. Näistä keskeisiä ovat Lapsen oikeuksien sopimus, Taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus eli ns. TSS-sopimus, Euroopan ihmisoikeuksien sopimus sekä Vammaisten henkilöiden oikeuksien sopimus. Saamelaisten oikeuksien turvaamiseksi otetaan lisäksi huomioon YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista. YK:n lapsen oikeuksien sopimus antaa perusopetukselle oikeudellisen perustan. Sopimuksen mukaan lasten kanssa ja lasten hyväksi työskenteleviä velvoittavat sopimuksen yleisperiaatteet, jotka ovat yhdenvertaisuus ja syrjimättömyys, lapsen edun ensisijaisuus, lapsen oikeus suojeluun, huolenpitoon ja kehittymiseen sekä lapsen oikeus ilmaista näkemyksensä ja tulla kuulluksi ja lapsen näkemysten kunnioittaminen. Sopimuksen mukaan jokaisella lapsella on oikeus hyvään elämään sekä yksilölliseen, ruumiilliseen, henkiseen, hengelliseen, moraaliseen ja sosiaaliseen kehittymiseen.

¹⁶ 3 a § 163/2022

LUKU 5 OPPIMISTA JA HYVINVOINTIA EDISTÄVÄ KOULUTYÖN JÄRJESTÄMINEN

5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä

Arvoperusta, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri ilmenevät koulutyön käytännön järjestämisessä. Järjestämisen tulee edistää kasvatukselle ja opetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja perusopetuksen tehtävän toteuttamista. Järjestämisellä luodaan edellytykset oppilaiden hyvinvoinnille, kehitykselle ja oppimiselle sekä huolehditaan kouluyhteisön sujuvasta toiminnasta ja yhteistyöstä. Koulutyön käytännöt edistävät myös kestävästä elämäntapaa.

Lähtökohtana on yhteinen vastuu ja huolenpito jokaisen hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä. Kasvatustyö ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu koulun kaikille aikuisille tehtävästä riippumatta. Koulutyön järjestämisessä otetaan huomioon kaikkien oppilaiden tarpeet, edellytykset ja vahvuudet. Huoltajien ja muiden tahojen kanssa tehtävä yhteistyö tukee tässä onnistumista.

Opetussuunnitelman mukainen opetus, ohjaus, oppilashuolto ja tuki kaikkina koulupäivinä sekä turvallinen oppimisympäristö ovat jokaisen oppilaan oikeus. Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppilaan oikeudet toteutuvat ja huolehtii edellytysten luomisesta tätä edistävälle koulutyölle. Koulun johdolla on käytännön vastuu opetuksen, ohjauksen, oppilashuollon ja tuen järjestämiseen liittyvistä ratkaisuista kouluyhteisössä, kaikilla vuosiluokilla ja kaikissa oppiaineissa. Tähän sisältyy myös ongelmien ennaltaehkäisy sekä kasvun ja oppimisen esteiden tunnistaminen ja poistaminen koulun toimintatavoista. Jokaisella opettajalla on vastuu opetusryhmänsä toiminnasta, oppimisesta ja hyvinvoinnista. Opettajat vaikuttavat näihin pedagogisilla ratkaisuillaan ja ohjausotteellaan. Opettajan tehtävään kuuluu oppilaiden oppimisen, työskentelyn ja hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen, jokaisen oppilaan arvostaminen ja oikeudenmukainen kohtelu, mahdollisten vaikeuksien varhainen tunnistaminen sekä oppilaiden ohjaaminen ja tukeminen. Opettaja huolehtii osaltaan siitä, että oppilaiden oikeus ohjaukseen sekä opetukselliseen ja oppilashuollolliseen tukeen toteutuu. Tämä edellyttää vuorovaikutusta oppilaiden ja huoltajien kanssa, opettajien keskinäistä yhteistyötä ja erityisesti oppilashuollon henkilöstön kanssa tehtävää yhteistyötä.

Oppilailla on kouluyhteisön jäsenenä oma vastuunsa. Se ilmenee säännöllisenä osallistumisena koulutyöhön, reiluna ja arvostavana suhtautumisena koulutovereihin ja koulun aikuisiin sekä yhteisten sääntöjen noudattamisena. Toisten ihmisten loukkaamattomuuden sekä työn ja työrauhan kunnioittaminen ja sovitusta tehtävistä huolehtiminen on koulutyössä välttämätöntä. Laki velvoittaa oppilaan osallistumaan perusopetukseen ja suorittamaan tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytymään asiallisesti. **Oppilaan on käyttäytyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden oppilaiden, kouluyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä.**³⁵ Vapautus opetukseen osallistumisesta voidaan myöntää oppilaalle vain tilapäisesti erityisestä syystä. Koti ja koulu yhdessä ohjaavat oppilaita toimimaan lain edellyttämällä tavalla ja tukevat oppilaita näiden ponnisteluisissa. Koulun tehtävänä on puuttua poissaoloihin ja auttaa oppilaita onnistumaan koulutyössään.

³⁵ Perusopetuslaki 35 § 2 mom. (163/2022)

Porin kaupunki

Keskeiset tavoitteet ja toimintatavat hyvän ja turvallisen koulupäivän luomiseksi ja yhteistyön järjestämiseksi on kirjattu koulun järjestyssääntöihin sekä erilaisiin koulutyötä tukeviin suunnitelmiin, kuten suunnitelmaan kiusaamisen ehkäisemiseksi, kriisisuunnitelmaan, pelastussuunnitelmaan, kasvatuskustelujen käymiseksi laadittuun suunnitelmaan, toiminnalliseen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaan sekä muun muassa opetussuunnitelman lukuun, jossa käsitellään oppilashuoltoa. Rehtori vastaa siitä, että suunnitelmien ajantasaisuus varmistetaan lukuvuosittain, ne päivitetään tarvittaessa sekä käydään säännöllisesti läpi henkilökunnan ja tarvittaessa oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa.

5.3 Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, jossa työrauha ja opiskelun esteetön sujuminen on varmistettu. Työrauhaan voidaan vaikuttaa monilla koulun keinoilla, joista keskeisiä ovat opettajan antama ohjaus ja palaute, yhteistyö sekä yhteinen vastuunotto ja huolenpito. Pedagogisia ratkaisuja kehittämällä sekä luottamuksen ja välittämisen ilmapiiriä vahvistamalla luodaan edellytykset hyvän työrauhan rakentumiselle. Opetuksen järjestäjällä on oikeus käyttää työrauhan turvaamiseksi ja epäasialliseen käyttäytymiseen puuttumiseksi myös kasvatuskeskustelua ja erilaisia kurinpitotoimia. Kasvatuskeskustelussa ja kurinpitotoimissa noudatettavasta menettelystä säädetään perusopetuslaissa.

Oppilas, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan määrätä jälki-istuntoon enintään kahdeksi tunniksi tai hänelle voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos rikkomus on vakava tai jos oppilas jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä jälki-istunnon tai kirjallisen varoituksen saatuaan, oppilas voidaan erottaa enintään kolmeksi kuukaudeksi. Kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen ovat kurinpitotoimia.⁴²

Kasvatuskeskustelu on ensisijainen tapa puuttua oppilaan epäasialliseen käyttäytymiseen. Keskustelun tarkoituksena on yhdessä oppilaan kanssa yksilöidä toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti, kuulla oppilasta, selvittää laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä pohtia keinot tilanteen korjaamiseksi. Menettelyn tavoitteena on löytää myönteisiä keinoja koulussa käyttäytymisen ja oppilaan hyvinvoinnin parantamiseksi. Opetuksen järjestäjä päättää, millaisissa tapauksissa kasvatuskeskustelua käytetään.

Kurinpidollisia keinoja ovat perusopetuslain mukaan jälki-istunto, kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen. Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan luokahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun tilaisuudesta. Lisäksi työrauhan turvaamiseksi oppilaan oikeus osallistua opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan tai muun henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan edellä mainitulla perusteella evätä myös seuraavaksi työpäiväksi, mikäli opetuksen järjestäjä tarvitsee aikaa suunnitella oppilaan paluuta takaisin opetukseen ja tarjota oppilaalle oppilashuollon palveluita sekä tukea turvallista paluuta opetukseen. Epäämisen aikana oppilaalle on järjestettävä 36h §:ssä tarkoitettuna oppilashuoltona mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti oppilashuollon psykologin tai kuraattorin kanssa. Lisäksi oppilaalle on järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja oppilaan palatessa opetukseen. Oppilaalle tehdään suunnitelma palaamisen tukemiseksi. Ennen oppilaan määräämistä jälki-istuntoon, kirjallisen varoituksen antamista oppilaalle ja oppilaan määräaikaista erottamista on yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti, kuultava oppilasta ja hankittava muu tarpeellinen selvitys.

Opetuksen järjestäjän tulee kurinpitotoimea harkitessaan ottaa huomioon teon laatu sekä oppilaan ikä ja kehitystaso. Ennen kurinpitotoimesta päättämistä on oppilaan huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Muista 36 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä on ilmoitettava oppilaan huoltajalle ja opetuksen epäämisestä tarvittaessa lisäksi koulun sijaintikunnan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Määräaikaisesta erottamisesta ja kirjallisesta varoituksesta tulee antaa päätös, ja muut 36 §:ssä tarkoitetut toimenpiteet tulee kirjata. Opetuksen järjestäjän tulee järjestää opetus, joka estää määrääjäksi erotetun oppilaan jäämisen jälkeen vuosiluokkansa ja opetusryhmänsä edistymisestä. Erotetulle oppilaalle laaditaan opetussuunnitelmaan perustuva henkilökohtainen suunnitelma, jonka mukaan opetus toteutetaan ja oppimista seurataan. Oppilaalle ja oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle on varattava tilaisuus osallistua tässä momentissa tarkoitettun opetussuunnitelmaan perustuvan henkilökohtaisen suunnitelman laatimiseen. Opetuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaalle, jolle on määrätty kurinpitotoimi tai jolta opetus on evätty jäljellä olevan työpäivän ajaksi ja enintään seuraavaksi työpäiväksi, järjestetään tarvittava oppilashuolto. Oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa, kun hänet on poistettu luokahuoneesta, muusta tilasta tai koulun tilaisuudesta tai kun oppilaan opetukseen osallistuminen on evätty

jäljellä olevan ja sitä seuraavan työpäivän ajaksi.⁴³

Perusopetuslaki velvoittaa opetuksen järjestäjän laatimaan ja ohjeistamaan opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelman kasvatustarkastelujen ja kurinpidollisten keinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Suunnittelun tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä oppilaiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös koulun järjestysääntöjen toteutumista.

Opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että jokaisella sen alaisella koululla on käytössään kasvatustarkastelujen ja kurinpidonmenettelyjen toteuttamista koskeva suunnitelma. Suunnitelma voidaan laatia osana opetussuunnitelmaa tai erillisenä. Se voidaan laatia kokonaisuudessaan koulujen yhteisenä tai siten, että suunnitelman rakenne ja keskeiset toimintatapalinjaukset ovat yhteisiä ja suunnitelma täsmennetään koulukohtaisesti.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain laissa mainittuja keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla suhteessa tekoon. Myös oppilaan ikä ja kehitysvaihe otetaan huomioon. Kurinpidollisia keinoja ei saa käyttää oppilaita häpäisevällä tai loukkaavalla tavalla.

Opetuksen järjestäjä päättää suunnitelman laatimisesta ja valmisteluun osallistuvista tahoista. Oppilaille tulee lain mukaan järjestää mahdollisuus osallistua suunnitelman valmisteluun. Yhteistyö huoltajien ja muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon edustajien kanssa tukee suunnitelman toteutumista. Henkilöstöä ja oppilaskuntaa tulee kuulla ennen suunnitelman hyväksymistä tai päivittämistä.

⁴² Perusopetuslaki 35 a § (1267/2013) sekä 36 § (477/2003) ja 36 a § (1267/2013) (163/2022)

⁴³ Perusopetuslaki 36 § (477/2003) ja 36 a - 36 i § (1267/2013) (163/2022)

Porin kaupunki

Suunnitelma kasvatuksellisten ja kurinpidollisten keinojen sekä turvaamistoimenpiteiden järjestämiseksi

Koulun aikuisilla on velvollisuus keskustellen ohjata ja neuvoa oppilaita koulun arjessa sekä puuttua epäkohtiin. Tilanteen niin vaatiessa, käytetään kasvatuksellisia ja/tai kurinpidollisia keinoja sekä turvaamistoimenpiteitä. Näistä kasvatustarkastelu on ensisijainen keino puuttua epäasialliseen käyttäytymiseen.

Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan luokasta. Oppilas voidaan myös määrätä tekemään kotitehtäviään, mikäli ne ovat jääneet tekemättä sekä määrätä oppilaan puhdistamaan tai uudelleen järjestämään oppilaan tahallaan tai huolimattomuuttaan likaama tai epäjärjestykseen saattama koulun omaisuustila. Lainmukaisia kurinpidollisia keinoja ovat jälki-istunto, kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen. Näistä kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen ovat kurinpidotoimia. Lain mukaisia turvaamistoimenpiteitä ovat oppilaan opetukseen osallistumisen epääminen, häiritsevän ja turvallisuutta häiritsevän oppilaan poistaminen tilasta, esineiden tai aineiden haltuunotto sekä tavaroiden tarkastaminen.

Rehtori vastaa kurinpidollisten ja kasvatuksellisten keinojen sekä turvaamistoimenpiteiden järjestämisen kokonaisuudesta. Rehtori vastaa siitä, että koulun kasvatus- ja opetushenkilöstö sekä oppilaat tietävät Porin kaupungin ja oman koulunsa kurinpidollisiin ja kasvatuksellisiin keinoihin sekä turvaamistoimenpiteisiin liittyvät toimintatavat. Oppilaita osallistetaan toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointiin esimerkiksi oppilaskuntien tai hyvinvointiryhmän toiminnan kautta. Edellä mainittuja keinoja ja toimenpiteitä käytettäessä opettajan tai rehtorin vastuulla on huolehtia, että tilanteeseen johtanut tapahtuma on selvitetty ja asianosaisia on kuultu.

Kurinpidotoimista (määräaikaisesta erottamisesta ja kirjallisesta varoituksesta) tehdään päätös, muiden kurinpidollisten ja kasvatuksellisten keinojen sekä turvaamistoimenpiteiden käyttö kirjataan Wilmaan joko

lomakkeelle tai tuntimerkintänä. Wilmaan lomakkeelle tai tuntimerkintöinä kirjatusta tiedosta saadaan seuranta- ja arviointitietoa toimenpiteiden käytöstä ja tätä tietoa käsitellään säännöllisesti. Koulun tulee säännöllisesti, vähintään lukuvuosittain, arvioida näiden käyttöä, kehittymistä ja vaikuttavuutta. Porin kaupunki seuraa kurinpidollisten ja kasvatuksellisten keinojen sekä turvaamistoimenpiteiden käyttämistä ja kehittymistä muun muassa koulujen lukuvuosisuunnitelman ja Wilmaan täytettyjen tietojen avulla.

Kasvatuksellisia ja kurinpidollisia keinoja sekä turvaamistoimenpiteitä käytettäessä on usein suositeltavaa keskustella asiasta huoltajien kanssa, vaikka laki ei sitä edellyttäisi.

Kasvatuskeskustelu

Opettaja tai rehtori voi määrätä kasvatuskeskusteluun oppilaan, joka

1. häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestyssääntöjä tai
2. menettelee vilpillisesti tai
3. kohtelee muita oppilaita tai koulun henkilökuntaa epäkunnioittavasti tai heidän ihmisarvoaan loukkaavasti.

Kasvatuskeskustelu voi kestää enintään kaksi tuntia. Kasvatuskeskustelu voidaan järjestää kerralla tai useammassa osassa koulupäivän aikana tai sen ulkopuolella. Oppilas ei saa olla pois opetuksesta. Keskustelun yhteydessä oppilaalta voidaan pyytää kirjallinen selvitys tapahtuneesta. Kasvatuskeskustelun järjestämisestä ilmoitetaan huoltajalle ja hänelle tarjotaan mahdollisuus osallistua kasvatuskeskusteluun tai osaan siitä, mikäli se katsotaan tarpeelliseksi. Kasvatuskeskusteluun voivat oppilaan ja opettajan tai rehtorin lisäksi osallistua ne koulun henkilökuntaan kuuluvat, jotka osallistuvat oppilaan opetukseen tai oppilashuoltoon. Kasvatuskeskustelu kirjataan Wilmassa olevalle kasvatuskeskustelu-lomakkeelle.

Jälki-istunto

Opettaja tai rehtori voi määrätä oppilaan jälki-istuntoon. Jälki-istunnosta ilmoitetaan etukäteen huoltajalle. Jälki-istunnossa voidaan teettää kirjallisia tai suullisia tehtäviä, harjoituksia ja tehtäviä, joiden tulee olla kasvatusta, opetusta ja kehitystä tukevia, oikeassa suhteessa oppilaan tekoon tai laiminlyöntiin sekä ikä ja kehitystaso huomioon ottaen oppilaalle sopivia. Jälki-istunnossa voidaan myös istua hiljaa. Jälki-istuntoa ei voi muuttaa työraugistikseksi. Oppilas voidaan kuitenkin määrätä osallistumaan sellaisiin tehtäviin, jotka tukevat hänen jälki-istuntonsa aiheuttaneen toiminnan toistumisen tai jatkumisen estämiseksi tarkoitettuja kasvatuksellisia tavoitteita. Tällainen toiminta voi olla esimerkiksi avustamista yhteisen toiminnan järjestämisessä. Jälki-istuntoa ei voida järjestää siten, että oppilas joutuisi sen seurauksena jäämään pois opetussuunnitelman tai muun koulun toimintaa koskevan suunnitelman mukaisesta opetuksesta. Jälki-istuntoa valvoo opettaja tai rehtori. Jälki-istunto kirjataan Wilmassa olevalle jälki-istunto-lomakkeelle.

Oppilaan määrääminen poistumaan luokasta, muusta opetustilasta tai koulun tilaisuudesta

Opettaja tai rehtori voi määrätä opetusta häiritsevän oppilaan poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan tai tilaisuudesta. Luokasta poistamisesta ilmoitetaan huoltajalle vähintään Wilman tuntimerkinnällä. Oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa poistumaan määräämisen jälkeen. Rehtori tai opettaja päättää, miten valvonta järjestetään. Oppilaalle, joka on poistettu oppitunnilta tai koulun tilaisuudesta järjestetään tarvittava oppilashuolto.

Opetuksen epäminen jäljellä olevan työpäivän ajaksi tai enintään seuraavan työpäivän ajaksi

Rehtori voi tarvittaessa evätä oppilaan osallistumisen opetukseen jäljellä olevan koulupäivän tai enintään seuraavan koulupäivän ajaksi. Opetuksen epäminen kirjataan Wilman lomakkeelle ja siitä tehdään poissaolomerkintä. Opetuksen epämisestä ilmoitetaan oppilaan huoltajalle ja tarvittaessa sosiaalihuollon

viranomaisille. Oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa. Valvonnasta on sovittava huoltajien kanssa.

Kirjallinen varoitus

Kirjallinen varoitus on kurinpitotoimi ja siitä tehdään rehtorin päätös oppilashallintojärjestelmässä.

Oppilaan erottaminen määräajaksi

Oppilaan erottaminen määräajaksi on kurinpitotoimi, josta sivistyslautakunta tekee päätöksen. Päätöksen voi tehdä enintään kolmeksi kuukaudeksi. Määräaikaista erottamista koskevaa päätöstä ei voida pääsääntöisesti täytäntöönpanna ennen kuin se on saanut lainvoiman. Kun oppilas on käyttäytynyt niin väkivaltaisesti tai uhkaavasti, että toisen oppilaan tai koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus on kärsinyt tai vakavasti vaarantunut, ja on olemassa ilmeinen vaara, että väkivaltainen tai uhkaava käyttäytyminen toistuu, määräaikaisten erottaminen voidaan panna täytäntöön sen estämättä, ettei päätös ole lainvoimainen. Määräaikaista erottamista koskevan päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta on päätettävä samalla kun määräaikaisesta erottamisesta päätetään. Määräaikaisesta erottamisesta ilmoitetaan sosiaalihuollon viranomaisille, jotka osallistuvat asian valmisteluun. Sosiaalihuollon viranomainen voi osallistua oman harkintansa mukaan asian käsittelyyn sivistyslautakunnassa. Rehtori vastaa oppilaan erottamiseen liittyvien toimenpiteiden suunnittelusta, toteuttamisesta ja toteutumisen seurannasta.

Siivousvelvoite

Jos tekijä on varmuudella tiedossa ja yksilöitävissä, koulun opettaja tai rehtori voi kasvatuksellisista syistä määrätä oppilaan enintään kahdeksi tunniksi puhdistamaan tai uudelleen järjestämään oppilaan tahallaan tai huolimattomuuttaan likaaman tai epäjärjestykseen saattaman koulun omaisuuden tai tilan. Opettaja tai rehtori valvoo tehtävän suorittamista. Tehtävä ei se saa muodostua oppilaan ikä ja kehitystaso huomioon ottaen oppilaalle vaaralliseksi tai raskaaksi. Oppilas ei voi tehtävän suorittamisen vuoksi jäädä pois opetuksesta. Mikäli tehtävä suoritetaan oppilaan työpäivän ulkopuolella, siitä tulee ilmoittaa oppilaan huoltajalle. Tehtävän suorittaminen tulee ottaa huomioon päätettäessä muista lainmukaisista kurinpidollisista toimenpiteistä. Siivousvelvoitteen määräämisestä tehdään Wilma-merkintä.

Oppilaan määrääminen tekemään kotitehtäviään

Opettaja tai rehtori voi määrätä kotitehtävänsä laiminlyöneen oppilaan työpäivän päätyttyä enintään tunniksi kerrallaan valvonnan alaisena suorittamaan tehtäviään. Oppilaan määräämisestä tekemään kotitehtäviään on ilmoitettava oppilaan huoltajalle Wilma-merkinnällä.

Häiritsevän ja turvallisuutta uhkaavan oppilaan poistaminen

Opettajalla tai rehtorilla on oikeus poistaa luokkahuoneesta tai muusta opetustilasta tai koulun tilaisuudesta oppilas, joka ei noudata opettajan tai rehtorin poistumismääräystä. Jos poistettava oppilas koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, rehtorilla ja opettajalla on yhdessä ja erikseen oikeus käyttää sellaisia oppilaan poistamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina oppilaan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. Oppilaan poistamisessa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä. Oppilaan poistamisesta luokkahuoneesta tai muusta opetustilasta tai koulun tilaisuudesta laaditaan selvitys Wilma-lomakkeella. Lisäksi voimankäytöstä annetaan selvitys Opetusyksikköön.

Esineiden tai aineiden haltuunotto

Opettajalla ja rehtorilla on yhdessä tai erikseen oikeus työpäivän aikana ottaa haltuunsa oppilaalta kielletty esine tai aine tai sellainen esine tai aine, jolla oppilas häiritsee opetusta tai oppimista. Jos haltuun otettavaa esinettä tai ainetta hallussaan pitävä oppilas koettaa vastarintaa tekemällä välttää haltuun ottamisen, rehtorilla tai opettajalla on oikeus käyttää sellaisia esineen tai aineen haltuun ottamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina oppilaan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. Oikeus käyttää voimakeinoja koskee vain oppilaan omaa tai muiden turvallisuutta vaarantavia esineitä tai aineita sekä esineitä tai aineita, joita käytetään oppimisen tai opetuksen häiritsemiseen. Esineen tai aineen haltuunotossa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä. Oikeus ottaa haltuun esineitä tai aineita on voimassa ajan, jolloin oppilas osallistuu opetussuunnitelman tai opetuksen järjestäjän hyväksymän työsuunnitelman opetukseen tai toimintaan koulussa tai koulun ulkopuolella.

Toimenpiteiden käyttö kielletyn esineen tai aineen haltuunottamiseksi suunnitellaan ja ohjeistetaan kouluissa. Esineiden ja aineiden haltuun ottaminen tulee kirjata Wilma-lomakkeelle ja toimenpiteestä on ilmoitettava oppilaan huoltajille mahdollisimman pian. Välttämättömien voimakeinojen käytöstä tehdään selvitys opetusyksikköön.

Tavaroiden tarkastaminen

Opettajalla ja rehtorilla on oikeus tarkastaa koulupäivän aikana oppilaan mukana olevat tavarat, oppilaan hallinnassa olevat koulun säilytystilat ja päällisin puolin hänen vaatteensa, sellaisen kielletyn esineen tai aineen haltuun ottamiseksi, jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta, jos tällaisen esineen tai aineen hallussa pito on ilmeistä ja oppilas pyynnöstä huolimatta kieltäytyy niitä luovuttamasta tai ei luotettavasti osoita, ettei hänen hallussaan niitä ole. Hallussapidon ilmeisyydellä tarkoitetaan konkreettista tosiseikkaa, kuten koulun opettajan tai rehtorin omaa näköhavaintoa tai oppilaan tai toisen viranomaisen ilmoitusta. Oppilaan tavaroilla tarkoitetaan esimerkiksi laukkuja, penaaileja ja erilaisia koteloita ja säilytystiloilla esimerkiksi kaappia ja pulpettia. Päällisin puolin tapahtuvalla tarkastamisella tarkoitetaan henkilön yllä olevien vaatteiden ulkopuolista käsin koettelemista. Tarkastusoikeus ei ulotu oppilaan vaatteiden ja ihon väliin kätkeytyneiden esineiden tai aineiden etsimiseen.

Oppilaalle tulee ennen tarkastusta ilmoittaa tarkastuksen syy. Tarkastuksessa tulee olla läsnä tarkastajan lisäksi toinen täysi-ikäinen koulun henkilökuntaan kuuluva. Tarkastajan tulee olla oppilaan kanssa samaa sukupuolta. Oppilaan pyynnöstä tarkastuksessa tulee olla läsnä hänen valitsemansa koulun henkilökuntaan kuuluva, jos tämä on saatavilla. Tarkastuksen suorittamistavasta voidaan kuitenkin poiketa, jos se on asian kiireellinen luonne huomioon ottaen turvallisuuden kannalta ehdottoman välttämätöntä. Tavaroiden tarkastuksessa ei saa puuttua oppilaan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja yksityisyyteen enempää kuin on välttämätöntä opiskelurauhan ja turvallisuuden varmistamiseksi. Toimenpiteiden käyttö tulee kouluissa suunnitella ja ohjeistaa.

Oppilaan tavaroiden tarkastaminen kirjataan Wilma-lomakkeelle ja toimenpiteestä on ilmoitettava oppilaan huoltajille mahdollisimman pian.

Haltuun otettujen esineiden ja aineiden luovuttaminen ja hävittäminen

Opettajan tai rehtorin haltuun ottama häirintään käytetty esine tai aine tulee luovuttaa oppilaalle oppitunnin tai koulun tilaisuuden päättymisen jälkeen. Jos on todennäköistä, että häirintä oppitunnin jälkeen jatkuu, häirintään käytetty esine tai aine tulee luovuttaa oppilaalle viimeistään työpäivän päättyessä.

Kielletyt esineet ja aineet luovutetaan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Esineet ja aineet tulee kuitenkin luovuttaa poliisille tai muulle laissa säädetyille viranomaiselle, jos oppilaalla, tämän huoltajalla tai muulla laillisella edustajalla ei lain mukaan ole oikeutta pitää niitä hallussaan.

Ennen luovuttamista esine tai aine tulee säilyttää huolellisesti. Esineiden ja aineiden luovutus tulee järjestää

mahdollisimman pian haltuunotosta. Haltuun otetut huumausaineet, ampuma-aseet, aseiden osat, patruunat, ammuksiset ja kaasusumuttimet sekä räjähteet tulee luovuttaa poliisille välittömästi.

Jos huoltaja ei kolmen kuukauden kuluessa haltuunottoa koskevasta ilmoituksesta nouda esinettä tai ainetta, se voidaan todisteellisesti hävittää. Esineiden ja aineiden hävittäminen ja luovuttaminen tulee kirjata Wilma-lomakkeelle.

Yhteenveto kasvatuksellisten ja kurinpidollisten keinojen sekä turvaamistoimenpiteiden käyttämisestä

Taulukkoa käytettäessä rinnalla tulee lukea opetussuunnitelman perusteita ja Porin kaupungin tarkennuksia, joissa on kuvattu muut toimenpiteisiin liittyvät toimintaohjeet ja -määräykset.

Kurinpidollinen tai kasvatuksellinen keino tai turvaamistoimenpide	Huoltajat ja muut tahot	Wilma-merkintä, -lomake ja/tai päätös	PoL tai asetus	
Kasvatuskeskustelu	Kasvatuksellinen / kurinpidollinen keino ja ensisijainen keino puuttua epäasialliseen käytökseen	Ilmoitetaan huoltajalle, jolle tulee varata mahdollisuus osallistua.	Kirjataan Wilman lomakkeelle	PoL 35 a §
Oppilaan määrääminen tekemään kotitehtäviä	Kasvatuksellinen / kurinpidollinen keino	Ilmoitetaan huoltajalle Wilma-merkinnällä (=lisätietoja)	Wilman tuntimerkintä	PoL 36 § Asetus 18 §
Jälki-istunto	Kasvatuksellinen / kurinpidollinen keino	Ilmoitetaan etukäteen huoltajalle.	Kirjataan Wilman lomakkeelle	PoL 36 § Asetus 18 §
Siivousvelvoite	Kasvatuksellinen / kurinpidollinen keino	Ilmoitetaan huoltajalle.	Wilman tuntimerkintä	PoL 35 §
Opetuksen epäminen jäljellä olevan työpäivän ajaksi tai enintään seuraavan työpäivän ajaksi	Turvaamistoimenpide	Ilmoitetaan huoltajalle ja tarvittaessa tapauskohtaisen harkinnan mukaan sosiaalihuollon viranomaisille. Huoltajan kanssa on sovittava oppilaan koulun ulkopuolisesta valvonnasta.	Kirjataan Wilma-lomakkeelle ja lisäksi poissaolomerkintä.	PoL 36 §
Kirjallinen varoitus	Kurinpitotoimi	Huoltajia on kuultava ennen päätöstä	Rehtorin päätös Primuksessa.	PoL 36 §
Oppilaan erottaminen määräajaksi enintään kolmeksi kuukaudeksi	Kurinpitotoimi	Huoltajia on kuultava ennen päätöstä.	Sivistyslautakunnan päätös. Sosiaalihuollon viranomainen mukana asian valmistelussa sekä oman harkintansa mukaan asian käsittelyssä sivistyslautakunnassa.	PoL 36 §
Oppilaan määrääminen poistumaan luokasta, muusta opetustilasta tai koulun tilaisuudesta	Kasvatuksellinen / kurinpidollinen keino	Ilmoitetaan huoltajalle (vähintään Wilma-merkinnällä).	Wilman tuntimerkintä	PoL 36 § Asetus 18 §
Häiritsevän ja turvallisuutta uhkaavan oppilaan poistaminen luokahuoneesta tai muusta opetustilasta tai koulun tilaisuudesta	Turvaamistoimenpide	Ilmoitettava huoltajalle.	Laaditaan selvitys Wilma-lomakkeella. Lisäksi voimankäytöstä annetaan selvitys Opetusyksikköön.	PoL 36 b §
Esineiden tai aineiden haltuunotto	Turvaamistoimenpide	Ilmoitettava oppilaan huoltajalle.	Kirjataan Wilma-lomakkeelle. Välttämättömien	PoL 36 d §

			voimakeinojen käytöstä tehdään selvitys opetusyksikköön.	
Tavaroiden tarkastaminen	Turvaamistoimenpide	Ilmoitettava oppilaan huoltajille mahdollisimman pian.	Kirjataan Wilma-lomakkeelle	PoL 36 e §
Haltuun otettujen esineiden ja aineiden luovuttaminen huoltajalle tai poliisille ja hävittäminen	-	Ilmoitetaan huoltajalle.	Kirjataan Wilma-lomakkeelle	PoL 36 g §

5.6 Paikallisesti päätettävät asiat

Koulutyön käytännön järjestämisestä päätettäessä kiinnitetään huomiota siihen, että ratkaisut tukevat kasvatuksen ja opetuksen tavoitteiden saavuttamista ja edistävät perusopetuksen yhtenäisyyttä rakentavaa toimintakulttuuria. Kaikkien tässä käsiteltävien asioiden osalta koulukohtaiset ratkaisut, työn- ja vastuunjako sekä muu käytännön toteutus täsmennetään koulukohtaisessa opetussuunnitelmassa ja/tai lukuvuosisuunnitelmassa opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti.

Yhteinen vastuu koulupäivästä sekä yhteistyö

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- mitkä ovat keskeiset tavoitteet ja toimintatavat hyvän ja turvallisen koulupäivän luomiseksi ja yhteistyön järjestämiseksi
- miten yhteistyö kunnan/koulun sisällä sekä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa organisoidaan ja miten sitä seurataan ja kehitetään, erityisesti
 - miten huolehditaan oppilaiden osallisuuden toteutumisesta
 - mitkä ovat kodin ja koulun yhteistyön keskeiset tavoitteet ja järjestämiskäytännöt.

Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Opetuksen järjestäjä vastaa kasvatuskeskusteluja ja jälki-istuntoa sekä kurinpidollisia toimia koskevan suunnitelman laatimisesta. Suunnitelma voi olla osa paikallista opetussuunnitelmaa tai erillinen suunnitelma, jolloin siitä tulee mainita opetussuunnitelmassa. Suunnitelmassa päätetään ja kuvataan

- millaisissa tapauksissa kasvatuskeskustelua käytetään ja mitkä ovat keskustelujen toteuttamisen käytänteet
- mitkä ovat lainsäädäntöä tarkentavat ja täydentävät menettelytavat rike-, vilppi- ja häiriötilanteissa, asioiden selvittämistä, työnjako sekä kuulemis- ja kirjaamismenettelyt
- mitkä ovat vastuut ja toimintatavat opetuksen epäämistä koskevissa tilanteissa:
 - oppilaalle laadittava henkilökohtainen suunnitelma opetuksen järjestämisestä, toteuttamisesta ja seurannasta opetukseen osallistumisen epäämisen aikana ja turvallisen opetukseen palaamisen tukemiseksi: suunnitelman kirjaamisen, toteuttamisen ja seurannan vastuut.
 - oppilaan ja hänen huoltajansa osallisuus em. suunnitelman laatimisessa
 - oppilaan mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti oppilashuollon psykologin tai kuraattorin kanssa opetuksesta epäämisen aikana
 - oppilaalle järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja oppilaan palatessa opetukseen
 - oppilaan valvonta seuraavien toimenpiteiden jälkeen:
 - oppilaan poistaminen luokkahuoneesta tai muusta tilasta tai koulun tilaisuudesta tai kun oppilaan opetukseen osallistuminen on evätty jäljellä olevan ja sitä seuraavan työpäivän ajaksi
 - yhteistyö koulun sijaintikunnan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä

hoitavien viranomaisten kanssa

- miten hallinnon yleisten oikeusturvaperiaatteiden noudattaminen varmistetaan kurinpidollisia keinoja käytettäessä
- miten huolehditaan henkilökunnan perehdyttämisestä ja osaamisen varmistamisesta kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisessä
- miten suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpidollisista keinoista tiedotetaan eri tahoille
- mitkä ovat menettelytavat suunnitelman seuraamista sekä toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointia varten.

LUKU 8 OPPILASHUOLTO

8.2 Yhteisöllinen oppilashuolto

Oppilashuolto on tärkeä osa perusopetuksen toimintakulttuuria. Yhteisöllisessä oppilashuoltotyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään koulu yhteisön ja oppilasryhmien hyvinvointia. Lisäksi huolehditaan koulu ympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä. Yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä tehdään yhteistyötä oppilaiden, huoltajien sekä muiden lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Oppilaiden ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen on yhteisöllisessä oppilashuollossa tärkeää ja hyvinvointia vahvistavaa. Oppilaiden osallisuuden edistäminen on opetuksen järjestäjän tehtävä. Oppilashuolto luo koulu yhteisössä edellytyksiä yhteenkuuluvuudelle, huolenpidolle ja avoimelle vuorovaikutukselle. Osallisuutta lisäävät toimintatavat edesauttavat myös ongelmien ennalta ehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tarvittavan tuen järjestämistä.

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskelu ympäristöön. Siihen kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on oppilaiden ja henkilökunnan turvallisuuden varmistaminen kaikissa tilanteissa. Rauhallinen ilmapiiri edistää työrauhaa. Koulun järjestyssäännöt lisäävät koulu yhteisön turvallisuutta, viihtyisyyttä ja sisäistä järjestystä. Opetuksen järjestäjä laatii suunnitelman oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä osana koulu kohtaisia oppilashuoltosuunnitelmaa. Koulun opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.¹²⁷

Koulurakennuksesta sekä opetustiloista ja -välineistä huolehtiminen ylläpitää ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta. Koulu yhteisöllä on yhtenäiset toimintatavat eri oppimisympäristöissä tapahtuvaa opetusta ja välitunteja varten. Eri oppiaineiden opetukseen laadittuja turvallisuusohjeita noudatetaan. Opetuksen järjestäjä varmistaa, että oppilaan oppimisympäristö työelämään tutustumisen aikana on turvallinen. Koulu ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta sekä koulu yhteisön hyvinvointia edistetään ja seurataan jatkuvasti. Niitä arvioidaan kolmen vuoden välein toteutettavissa tarkastuksissa. Turvallisuuden edistämiseen kuuluvat myös koulukuljetuksia, tapaturmien ennaltaehkäisyä ja tietoturvallisuutta koskevat toimintatavat.

¹²⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 4-kohta ja perusopetuslaki 29 § 3 ja 7 mom. (1267/2013) (163/2022)

Porin kaupunki

Yhteisöllisestä oppilashuollossa Porissa vastaavat koulu kohtaiset hyvinvointiryhmät, jotka koordinoivat koulun oppilashuoltotyötä. Rehtori vastaa koulun oppilashuoltotyöstä ja sen arvioinnista. Hyvinvointiryhmän puheenjohtajana toimii rehtori tai hänen vuosittain työsuunnitelmassa määräämänsä viranhaltija. Koulun

hyvinvointiryhmä käsittelee koulun yleisiä asioita, kuten kiusaamis- ja päihdesuunnitelmien toteuttamista, jolloin ryhmän kokoonpanolla ei ole salassapidon kannalta merkitystä.

Ryhmään kuuluvat yleisimmin rehtorin/vararehtorin/apulaisrehtorin lisäksi kouluterveydenhoitaja, kuraattori, koulupsykologi, erityisopettaja, opinto-ohjaaja ja oppilaiden edustus. Ryhmään voidaan kutsua myös koulun muuta henkilökuntaa sekä koulun ulkopuolisia yhteistyötahoja. Vähintään kerran vuodessa ryhmän kokoukseen kutsutaan mukaan huoltajien edustus. Yksiköiden vuosisuunnitelmissa määritellään hyvinvointiryhmän kokoonpano. Ryhmä kokoontuu vähintään kolme kertaa lukukaudessa. Ryhmän työskentely kirjataan kokousmuistioon tai pöytäkirjaan.